

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

De excommunicatione lata contra laicos interponentes se in causis
criminalibus contra personas Ecclesiasticas. Cap. XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

postquam è magistratu abierint. Tertio successores, nisi satisfecerint intra mensem, in eandem excommunicationem incidât. Hæc Canon ille sancit, sed absolutio excommunicationis nec ibi referuatur, in aliis quomodo a Bulla differat ex dictis constat.

Tertius Canon est in cap. 1. de immun. Eccl. lib. 6. qui est Alexâdri quarti, ubi hæc habentur. Primum, ne ab Ecclesiis, vel ab Ecclesiasticis personis pro rebus, pro possessionibus acquisitis, acquirendisve quicquam exigatur. Deinde, ne compellant, ut ipsæ Ecclesiasticæ personæ eas possessiones alienent, uel extra manum suam ponant, nulla tamen pœna imponitur. Ex quibus omnibus apparet, quomodo differat a Bulla. Omitto constitutionem aliam, quæ habetur in capit. clericis. de immun. Eccl. eodem libro 6. nam correctâ est per Clement. 1. eodem.

Quartus Canon habetur in cap. quanquam. de cens. libr. 6. qui est Bonifacii Octaui, ubi hæc decernuntur.

Primum, ut vniuersitas interdicta sit, & singularis personæ excōmunicata, si compulerint Ecclesias, Ecclesiasticasve personas pro suis personis pedagia, guida giave soluere, vel exactiones alias pro suis rebus, quas negociationis causa non deferunt, præstare.

Item, ut absolui nequeant, nisi

exacta omnino restituerint, & de delicto satisfecerint.

Hic canon interdictum fert, quod non facit Caput hoc. Non reseruat tamen absolutionem, quod facit Bulla, in aliis, qua ratione inter se differant, ex dictis constat.

Quintus Canon habetur in Clem. præsentis. de censu. qui est Clementis Quinti, quo iure cauetur, ut Episcopi publicent excommunicatos, & inter dictos, per cita. c. quanquam, id est eos, qui exegerunt a personis Ecclesiasticis pedagia, uel guidagia, portoria, vel vectigalia, quousque satisfecerint, quod Bulla hæc non facit. Hi ergo Canones sunt, hæc decreta, quæ Bulla hæc innouat. Sed de hoc Capite latis, iam aliud aggrediamur.

De excommunicatione lata contra laicos interponentes se in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas.

Cap. XIX.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque magistratus, & Iudices, notarios, & scribas, executores, subexecutores quomodolibet se inter-

terponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius Sanctæ Sedis Apostolicæ licentiæ. Etiam si talia committentes fuerint consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupentur.

S V M M A.

- 1 Capitales causæ quænam sint.
- 2 Processare quid sit.
- 3 Bannire quid sit.

Hic excommunicantur laici usurpantes Ecclesiasticam iurisdictionem in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, quam rem ut dilucidiorẽ habeamus, præ-

mittenda sex sunt:

Primum Ecclesiasticas personas privilegium fori hoc habere, ut scilicet apud Iudicem Ecclesiasticum, vel ciuilitè, uel criminalitè agatur, non autem apud Iudicem secularem conueniantur, ut habetur in cap. inoblita, & in cap. placuit. r. i. q. i. & in cap. si diligenti, & ibi D. D. not. de foro competenti.

Secundo hic excommunicari solum eos, qui interponunt se in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, aut tanquam iudices, aut tanquam scriptores, aut tanquam executores, & ob id de Accusatoribus hic non agi, ut habetur in Bulla.

1 Tertio causas capitales multis modis dici.

Primo eas, in quibus pro pœna delicti debita, uel mors, uel mutilatio imponitur. Deinde, ubi libertas adimitur, quod contingit damnatis perpetuo ad metallum, & hodie ad triremes. Tertio, ubi adimitur Ciuitas, quod deportatis contingit, & hodie bannitis simpliciter, atque sic dixit Gloss. communitet recept. in leg. transfigere in uerb. Capitali. C. de transfigere idque merito, nam & tribus his modis capitis diminutionem quis patitur, ut habetur in institut. de capit. dimin. & in l. fin. ff. eod. Ad dit. la. in cit. l. transfigere. numero 9. uersicul. Quintum, & ubi infamiae pœna ponitur, capitalem

cau-

causam dici, quæ causæ capitales omnes dicuntur criminales in Bulla, quoniã a crimine descendunt, & propter crimen pœnæ dictæ inuruntur.

2 Quarto ¶ præmittendum est processare aliquem nil aliud esse, quã processum facere super aliquem in iudicio, processus incipit a citatione in ciuilibus, ut dixit Castr. quem refert, ac sequitur las. in l. postquam liti. num. 10. uersic. Veritas est. C. de pact. Et processus nil aliud est, quam actus omnes, qui in iudicio in causa aliqua usque ad sententiam fiunt. Et fit ob id processus, ut facti veritas habeatur, quo deinceps eo diligenter inspecto, quid iuris sit in causa, cognoscatur, & sententia ferri possit. Dicitur autem processus a procedendo, fit enim gradatim procedendo, nam primo fit citatio, deinceps litis contestatio, tertio probationes, & sic deinceps quousque concludatur in causa, tunc enim processus absolutus est. An autem sententia de processu sit, tradidit Viu. in sua Sylu. opin. 36. num. 15. Hic autem agitur de processu criminali, & sic processa re est contra aliquem inquirere, & reliqua ad id pertinentia facere.

3 Quinto ¶ præmittendum est Bannire nil aliud esse, quam euicere aliquem ab aliquo loco, Ciuitate, vel Regno, aut perpetuo, aut ad tempus.

Hoc autem duobus modis fit,

aliquando simpliciter, quod fit duobus modis, aut cum in aliquo loco quis relegatur, qui dicitur deportatus, aut cum simpliciter relegatur. Aliquando adiecta simul pœna, ut quisque possit bannicum huiusmodi impunè offendere, & hi hostes Ciuitatis habentur, & disfidati dicuntur, ita colligitur ex dictis Barto. in l. amissione, ubi declarat, quænam amittant banniti. ff. de capit. dimittunt.

Postremò præmittendum est, ut diximus antea, tria hominum genera hic excommunicari, iudices, scribas, executores, quamobrem & tres regulas confirmemus.

S V M M A.

1 Index laicus interponens se in causis capitalibus contra Ecclesiasticas personas in excommunicationem incidit, qua ex excommunicatio, quousque patet, declaratur.

I.

¶ Tres regulas ponendas de materia antecedenti nobis proposuimus, iam igitur eas ponamus, & prius primam.

In excommunicationem hanc igitur ¶ incidunt primo iudices laici vel magistratus, qui interponunt se in causis capitalibus seu criminalibus contra personas Ec-

Ec-

Ecclesiasticas, vt dicitur in Bulla.

Quæ excommunicatio afficit primo, quicumque iudices, ac magistratus sint, cum ob dictiones illas Omnes, & quoscunque. arg. l. Iulianus. ff. de leg. 3. & capit. solita in fine. de maiori. & obed. tum ob verfi. illum. Etiam si talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quouis alio nomine nuncupati.

Item excommunicatio hæc afficit, quæcunque causæ criminales, ac capitales sint, in quibus se interponunt contra personas Ecclesiasticas, ob verba illa Se interponentes in causis capitalibus. seu criminalibus. Vel igitur sit crimē læsæ maiestatis, vel homicidii, & id generis, in pœnam hanc incident iudices laici in illis se interponentes, nam ex quo Bulla simpliciter loquitur, ergo simpliciter intelligi debet. argument. leg. de pretio. ff. de public. in rem a.

Tertio afficit excommunicatio hæc, vel ciuilitè, vel criminaliter agatur, ob verbum illud, Quomodolibet.

Quarto afficit excommunicatio hæc contra quascunque personas Ecclesiasticas procedant, ob verba illa Contra personas Ecclesiasticas. Sine igitur contra clericos seculares, siue contra religiosos, & regulares procedant, in pœnam hanc incident, etiam si noui

tii sint, vt dixit Vivald. ibid. num. 122. vel prima tonsura tatum initiati, nam & hi clerici sunt, capit. cum contingat. de æta. & qualita. modo tamen seruent decreta Trident. Syno. sess. 23. cap. 6. de reformatione. atque sic sensit Vivald. in Candelabro. par. 2. in Explanacione Bullæ Cenzæ Domini. cas. 19. numero 120. cum seq. & Diaz idem sensit in sua Prax. crim. Canon. capi. 62. nu. 9.

Quinto afficit excommunicatio hæc, quocunque modo contra prædictos procedant, scilicet vel processum faciendo, vel eos banniendo, vel sententias cõtra illas proferendo, ob verba illa, illas processando, banniendo, seu sententias contra illas proferendo, vel detinendo, vel examinando, vt dixit Nauar. in consi. 32. de sentent. excom. lib. 5.

Postremo afficit excommunicatio hæc, vel deinceps executioni non mandentur, tum quod talia facientes excommunicat simpliciter, & non distinguit Bulla, an executio sequatur nec ne; tum ob alternatiuas illas Seu, & Vel, quæ non requirunt, vt omnia efficiantur. arg. l. si hæredi plures. ff. de cond. instit. In omnibus his igitur casibus iudices laici in excommunicationem hanc incident, iam qui pœnam hanc euadant, explicemus.

Iudex laicus interponens se in causis contra personas Ecclesiasticas quando in excommunicationem non incidat.

II.

S Qui in excommunicatione incidant ob id, quod interponant se in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, vidimus, modo qui poenam hanc euadunt, uideamus.

Primum igitur poenam hanc euadunt, qui de speciali specifica, & expressa Apostolica sedis licentia in his causis se interponunt, ob uerba illa Sine speciali specifica, & expressa huius Sanctae sedis Apostolicae licentia, ergo secus si talis licentia adfit, ualet enim argumentum a contrario sensu. argumen. l. 1. & ibi communiter no. ff. de off. eius. Quare inferiores alii iudices, quicumque sint, & ob id nec legati è latere, nec Patriarchae licentiam hanc impartiri possunt, idque merito, nam communi iuri derogatur, ut praemissimus in initio, cui iuri, Romano Potifice excepto, omnes subiecti sunt, ut habetur in cap. 1. & cap. fin. de constit. iun. c. proposuit. de concess. praeb.

Item poenam hanc euadunt,

ubi in causis civilibus procedunt, nam Bulla solum loquitur in causis criminalibus, ergo secus in civilibus, limitata enim causa limitatum producit effectum. argumen. l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. & l. cum praetor. ff. de iu. & c. nonne. de praesumpt. nam & si clericum debitorem fugientem iudex retinendum curet, quo suo praetore eum offerat, in excommunicationem non incidit, ut DD. communiter concludunt in capitu. cum non ab homine. de iudi. & ut ait Nauar. in Man. capitu. 27. numer. 82. uersicu. Decimasexta, & sequitur Viuald. ibidem numero 123. idem si capiat in delicto fragranti, quo suo iudici etiam eum sistat, nam neque hic in excommunicationem incidit, ita DD. communiter sentiunt in eodem capitu. cum non ab homine, & Nauarr. ibid. nu. 83.

Tertio poenam hanc euadunt, ubi Ecclesiasticam personam esse ignorarunt. argu. ca. si uero quis, de sentent. excommun. & capitu. Apostolicae. de cler. excommun. min.

Quarto poenam hanc euadunt, ubi Ecclesiasticae personae huiusmodi priuilegium hoc fori amississent, utpote degradatione ipsa re facta, per ipsam enim omnia priuilegia amittuntur, ut habetur in capitu. 2. in fine. de penit. libr. 6. ubi degradationis forma traditur, & in capitu. nouimus. de uerbor. signific. in antiq. quid iudex

Ec-

Ecclesiasticus faciat post degradationem, docetur. Item diffidatione, & sic ubi banniti facti sunt, & impunè occidi possunt, nam nec alias eos quis offendendo in excommunicationem incidit, ut dixit Syluest. in verb. Absa sin. numero 3. versicul. Tertio quæritur, ibi Quarto, iunct. traditis ab eod. in verb. Bannum. in fine, ibi De bannitione, quæ est diffidatio. Item primam consuram tantum habet, sed non seruat decreta a Trident. Synod. ut diximus supra, & ad summam, ubi privilegium fori amissit, quod multis modis contingit. Iacob. de Grass. libro 4. decis. cas. consc. in Expositione Bullæ Cœnæ Domini. numero 135. cum seq.

Quinto pœnam hanc euadunt iudices Ecclesiastici, qui hæc agunt, nam de laicis solum Bulla loquitur, id quod probatur, quoniam non est censendum Romanum Pontificem uoluisse communi iuri derogare per simplicem excommunicationis impositionem. argum. l. si aliquando. C. de inoffi. testam.

Postremo declarant id uerba illa Consilarii, Senatores, Presidentes, Vicecancellarii, Cancellarii, qui sæpius laici sunt. Sed de hæc regula prima satis, iam alteram aggrediamur.

S V M M A.

- 1 Scribentes processum, & sententias in causis criminalibus contra Ecclesiasticas personas in excommunicationem incidunt.
- 2 Executores interponentes se in criminalibus causis contra Ecclesiasticas personas in excommunicationem incidunt.

III.

- 1 §. Secunda regula hæc est. † In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui a ceteris hæc scribunt, & processum, & sententias, ob uerba illa Notarios Scribas, nam, ex quo ipsos notarios, & scribas Bulla excommunicat, accipiendum est ipsos excommunicare, quatenus interponunt se in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas, ob uerba illa se interponentibus in causis capitalibus, & ceteris scribæ, & notarii, quia tales, interponunt se scribendo, ergo prædicta scribentes, in excommunicationem hanc incident.

Quæ excommunicatio afficit uel publici scribæ sint, qui vulgo, & a Bulla Notarii dicuntur, uel privati scribæ, qui scripturarum exempla faciunt, & nostrati lingua dicuntur Scriuani.

Item afficit excommunicatio hæc, uel actus tantum aliquos processus scribæ, nam Bulla excommunicat

municat interponentes se in huiusmodi causis, at qui facit actum aliquem, sine dubitatione se interponit, ergo & in penam incidet, cui enim verba legis conueniunt, & dispositio conuenit. arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infec.

Excipiuntur tamen casus prædicti in antecedenti regula. Atqui tertiam iam aggrediamur.

In excommunicationem hanc demum ꝑ incidunt executores, & subexecutores ob verba illa executores, & subexecutores, quomodolibet se interponentes, ergo milites publici, seu apparitores, qui vulgo nominantur sbirri, qui interponunt se in huiusmodi causis contra personas Ecclesiasticas aut ipsas capiendo, aut in carcere coniciendo, aut questionibus subiuciendo, in penam hanc incidunt, sicut etiam carnifex, qui aut ipsas laqueo suspendit, ratione uel alia necat, aut obruncat, punitur.

Excipiuntur tamen casus prædicti in antecedentibus.

Item, ubi essent requisiti a iudice Ecclesiastico, quo ipsi opem ferrent. arg. c. præfidentes. de hæret. lib. 6. & c. at si clerici. de iudi. Sed de hoc capite satis, ad postremum veniamus. Si hoc addiderimus supra Capi. 15. hac de re generatim actum esse.

De excommunicatione lata contra occupantes Ciuitates, ac loca, nec non iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia.

Cap. X X.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, detinere præsumperint, in totum, vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliae, Insulas Sardiniae, & Corsicae, Terras citra Pharam, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Vennaysinum, Sabinensem, Marchiae Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras specialis Com-
mis-